

'en we praten en we zingen en we lachen allemaal
 want daar achter de hoge bergen ligt het Land van Maas en
 Waal'.

Boudewijn de Groot

Zaterdag 13 september 12.00 uur

Afgevaardigden van lokale basisgroepen van de actie-
 beweging *Dodewaard gaat dicht* kwamen zaterdag 13
 september uit het hele land bijeen voor een Landelijk
 Overleg in Kraakhotel Boschi in Arnhem om een aantal
 zaken door te spreken.

Het gaat vandaag om twee onderwerpen: welke strategie
 moet er gevolgd worden en direkt daaraan gekoppeld het
 vraagstuk van het geweld. Gezegd moet worden dat de
 vergadering een wat chaoties verloop heeft. Over het
 karakter van de strategie kan nog tamelijk snel overeen-
 stemming bereikt worden. Van de bezetting die tijdens het
 Pinksterkamp aangekondigd was, in het geval de regering
 niet op de eis tot sluiting van de centrale zou ingaan (in een
 brief d.d. 10 september 1980 liet minister Van Aardenne
 weten hier natuurlijk niet op te kunnen ingaan), wordt met
 het oog op de veiligheidsmaatregelen die waarschijnlijk
 getroffen zullen gaan worden, afgezien. In plaats daarvan
 wordt besloten tot een blokkade van de aan- en afvoer-
 wegen, om de centrale op die manier tot sluiting te dwingen.
 Veel belang wordt gehecht aan een tentenkamp waar men
 zich veilig kan terugtrekken. Men besluit daarvoor het
 rekreatieschap te kiezen dat bekend staat als het Gat van
 Hagen. Verward wordt de discussie pas als de geweldsvraag
 aan de orde komt. Over het onderscheid tussen aanvallend
 en verdedigend geweld was bijna iedereen het al snel eens,
 ook over de afwijzing van aanvallend geweld. Problematieser
 wordt het wanneer met name mensen van de BAN (Breek
 Atoomketen Nederland), die zoals bekend de geweldsvraag
 nogal op de voorgrond stellen en individueel in de basis-
 groepen vertegenwoordigd zijn, verdedigend geweld een
 gevaar vinden voor het welslagen van de actie in haar
 geheel. Het gaat om de solidariteit ten opzichte van de
 actie. Gesteld wordt dat individueel verdedigend geweld de
 hele actie in diskrediet kan brengen en tot eskalatie leidt.
 Een jongen uit Rotterdam vat zijn verantwoordelijkheid
 anders op en eist het recht op volledige vrijheid van
 handelen. Als de discussie zich daarna concentreert op de
 vraag wat nu eigenlijk precies onder verdedigend geweld
 verstaan moet worden blijkt al gauw elke consensus zoek.
 Besloten wordt dan ook dit punt nog eens terug te
 verwijzen naar de basisgroepen. Hetzelfde lot is het actie-
 plan voor oktober beschoren, dat de Plangroep (what's in
 a name?) had opgesteld. In de discussie daarover blijkt enig
 wantrouwen, vooral tussen de amsterdams afgevaardigden
 en de Gelderse Stroomgroep (waarin Nijmegen sterk
 vertegenwoordigd is), die haar stempel drukt op de planning
 van het verloop van de acties.

Zondagmiddag 29 september 12.00 uur

Vandaag komt het Landelijk Overleg bijeen in het jongeren-
 centrum SSR in het wat centraler gelegen Utrecht. Als
 belangrijkste punt op de agenda staat vandaag opnieuw het
 strategiedebat. Verschillende steden hebben plannen
 ingediend die gedeeltelijk al in de basisgroepen door-
 gesproken zijn. Naast de Plangroep blijken vooral
 Amsterdam en Nijmegen de meest uitgewerkte voorstellen
 te hebben.

Eerst wordt verslag gedaan door vertegenwoordigers uit het
 hele land van het overleg dat in de basisgroepen gevoerd is
 en de initiatieven die sinds de vorige vergadering ontplooid
 zijn. Uit Kampen komt het verheugende bericht dat de
 lokale basisgroep die tot dan toe uit slechts één meisje had
 bestaan, met zeven anderen uitgebreid is. Vanuit deze
 basisgroepen is de afgelopen maanden getracht de publieke
 en daarmee ook de politieke opinie te mobiliseren. Men
 poogt het draagvlak van de geplande acties in oktober te
 verbreden via velerlei activiteiten, variërend van wijk-

avonden, standjes op markten, straattoneel tot het oplaten
 van ballonnen om de windrichting van eventuele radio-
 activiteit aan te geven en het uitdelen van zakjes fluoriserend
 afval ('wat moet ik daar nu mee?', antwoord: 'tja, dat weten
 wij ook niet'). In Nijmegen is men er op slinkse wijze in
 geslaagd om met subsidie van de gemeente een prachtige
 brochure uit te geven. Daarnaast vindt in deze groepen de
 discussie plaats over de te volgen strategie en organisatie
 van de Oktoberakties.

Bij de planning daarvan stond voorop dat de voorbereiding
 van de acties in alle openbaarheid moest plaatsvinden en op
 de steun —of minstens sympathie— van de (plaatselijke)
 bevolking moest kunnen rekenen. Dit om kriminalisering te
 voorkomen. De reacties van de bevolking op de activiteiten
 van de basisgroepen blijken echter voor het merendeel lauw.
 Op actieve steun valt op brede schaal niet te rekenen.

Gelatenheid is het overheersende beeld dat uit de verslagen
 naar voren komt: 'Het zal mijn tijd wel duren', of 'Jullie
 doen maar', is zo'n beetje de teneur. Wel heeft bij een
 standje op de markt in Groningen een man geprobeerd om
 de geweldsdiscussie alvast in praktijk te brengen; maar ook
 dat was een uitzondering. Ook de bevolking van Dodewaard
 lijkt voor de geplande actie niet erg warm te lopen. Mensen
 vrezen dat het licht uit zal vallen, anderen denken meer aan
 hun achtertuintje met al die demonstranten. De basisgroep
 in Dodewaard zelf probeert door huis-aan-huis gesprekken
 en de verspreiding van folders tegenwicht te bieden aan de
 vooroordelen die bestaan ('Jullie zijn nog erger dan
 Jehovah's getuigen!'). De NV Gemeenschappelijke Kern-
 energiecentrale Nederland, de exploitant van de centrale
 in Dodewaard speelt vrolijk in op de latente angstgevoelens
 met een voorlichtingsbrochure, waarvan de waarde
 evenredig is aan het nivo van de 'grappen' (vraag: het is
 lang, het is dun, en het bibbert?, antwoord: een kantoor-
 lamp met een kapotte starter). Het blad is onder andere
 gevuld met korte interviews met enkele technici, die geen
 behoefte hebben aan demonstraties en laten weten dat ieder
 rustig kan gaan slapen. De basisgroepen Amsterdam hebben
 het plan opgevat om individueel inwoners van Dodewaard
 te 'adopter' en persoonlijk een brief te sturen, waarin ze
 de reden van hun komst uiteenzetten.

Vervolgens brengt een groep verslag uit van een gesprek dat
 ze gehad hebben met wat verantwoordelijke gezagsdragers:
 toppers van de rijkspolitie en de nieuwe burgemeester
 (ad interim) van Dodewaard, de heer Bergh, sinds kort
 opvolger van ex-burgemeester Pattijn. Deze is in no-time
 weggepromoveerd naar Doesburg, niet op de laatste plaats
 waarschijnlijk vanwege zijn genuanceerde optreden bij
 eerdere acties rond de centrale, waar hij een ME, uitgerust
 in vrije-tijdstenu, prefereerde boven een tot de tanden
 gewapende geweldsmachinerie. Bergh lijkt speciaal voor
 oktober ingehuurd te zijn. Al enige jaren met pensioen, was
 hij reeds in 1962 als burgemeester betrokken bij de
 ontruiming van een Molukkenkamp bij Vaassen, een van de
 eersten ME-optredens in Nederland. Een man dus die een
 naam heeft op te houden respectievelijk er geen geeft te
 verliezen. De heren bleken vooral geïnteresseerd in de vraag
 of de actievoerders de boel in de hand zouden kunnen
 houden. Op het voorstel om de wederzijdse actieplannen
 dan maar uit te wisselen om zo tot een vruchtbare
 coördinatie te komen, meenden zij echter toch niet in te
 kunnen gaan.

Het woord is daarop aan een (ex?)-werknemer van de
 centrale, Walter Hunink, die een doekje open komt dien
 over de veiligheidsmaatregelen die de directie gemeend
 heeft te moeten nemen. Om te beginnen worden alle
 telefoontjes uit de centrale afgeluisterd en langs de dijk die

Collectie Stichting Laka

www.laka.org

Digitaaliseerd 2016

naar de centrale leidt zijn verborgen mikrofoons geplaatst om eventuele snode plannen van onvermoed keuvelende activisten te kunnen opvangen. Ook binnen de centrale zijn overal mikrofoons aangebracht tot in de centrale regelkamer toe, mocht men erin slagen de kerncentrale binnen te dringen. Dat het —afgezien van het feit dat een bezetting niet het doel is van de actie— zover zal komen is nogal onwaarschijnlijk gezien de overige maatregelen. Naast het peloton ME-ers in volledige oorlogsbepakking, dat dergelijke manifestaties nu eenmaal schijnt te moeten opluisteren, heeft men nog wel meer in petto. Wat te denken van bijvoorbeeld NAVO-prikkeldraad dat alleen in oorlogstijd gebruikt mag worden en dat in plaats van prikkels kleine vlijmscherpe mesjes bevat in de vorm van weerhaken? Of van verf die niet opdroogt zodat men geen palen etcetera kan beklimmen? Of van valkuilen die op het terrein zelf gegraven zijn? Of van honden die op het parool 'burger' alles wat geen uniform draagt aanvallen? Of van chemische stoffen die in de Waal gespoten kunnen worden (alsof dat vandaag de dag nog nodig is!), mocht een onverlaat het van die zijde proberen? Om maar te zwijgen van de leidingen die aangebracht zijn in de portiersloge, waardoor traangas gespoten kan worden; niet zo prettig als je bedenkt dat de portiersloge van buitenaf via automatisaties sluitende deuren aan twee zijden afgesloten kan worden.

De direktie heeft deze employee zijn onthullingen overigens niet in dank afgenomen. Hij werd onmiddellijk geschorst en bedreigd met een proces wegens het naar buiten brengen van 'bedrijfsgeheimen'. Toen hij ook nog anonieme dreigementen ontving, oordeelde hij het maar beter voorlopig een tijdje onder te duiken. Aardig detail is verder dat, toen de Bedrijfsveiligheidsdienst (BVD, toeval?) er-echter was gekomen dat hij contact had opgenomen met iemand van de actiegroep Dodewaard gaat Dicht, hem onder meer gevraagd werd of hij niet regelmatig in Nijmegen in O42 kwam? Als het niet zo ernstig was, zou je denken dat Maxwell Smart, agent 086 naar de gelijkmatige serie jaren geleden op de tv, school maakt.

De vergadering is er even stil én verontwaardigd van. Tot veler verrassing blijkt burgemeester Bergh zelf aanwezig te zijn: een grijze, vriendelijk ogende man, meer het hoofd ener school of een gereformeerde ouderling dan een moderne machtsmanager. Maar schijn bedriegt. Beminnelijk vangt hij aan: 'U heeft het beste met de gemeenschap voor, dat weet ik. Samen moeten we echter verstandig zijn...' Hij krijgt deze middag niet de kans om zijn gehoor daarvan te overtuigen. Wie een verhaal begint met het woord 'samen' is per definitie natuurlijk al niet te vertrouwen en de zaal had dat goed begrepen. Hij wordt dan ook meteen in de rede gevallen. Er volgt een uiterst geagiteerde en langdurige discussie over de vraag of Bergh nu wel of niet mag blijven. Een aantal meent van wel; een van de uitgangspunten van de actie Dodewaard gaat dicht was toch immers juist haar openbare karakter. Niets is geheim en dus mag iedereen alle vergaderingen bijwonen. Bovendien zal er toch wel een politespion aanwezig zijn! Daarop wordt geantwoord dat openbaarheid wel geldt voor de bevolking, maar niet voor autoriteiten: 'Wij krijgen ook geen inzicht in hun plannen.' Anderen menen dat hij alleen mag blijven als hij belooft om nog dezelfde week de centrale te sluiten, waar hij als burgemeester immers het recht toe heeft, indien een direkte bedreiging bestaat voor de volksgezondheid. Enfin de goede man heeft het zwaar te verduren. Wanneer tenslotte een paar Amsterdammers dreigen om op te stappen als hij niet uit de vergadering gebannen wordt, besluit burgemeester Bergh de eer maar aan zichzelf te houden. Afsproken wordt om alleen contact met hem te onderhouden over de actie, voor zover het gaat om het verlenen van faciliteiten zoals ruimte voor het opzetten van een tentenkamp, water en elektriciteit etcetera.

Gewelddiskussie

Eerst wordt een pauze gehouden om de gemoederen wat tot bedaren te brengen. Daarna staat de gewelddiskussie opnieuw op het programma. De aanwezige BAN-ners blijken een nieuw beginsel uitgedacht te hebben. Was het

'principeel gewelddoos' de vorige vergadering al over gegaan in 'in principe gewelddoos', nu wordt het begrip 'algehele gewelddoosheid' in de strijd gegooid. Het vermag nauwelijks duidelijkheid te scheppen. Al spoedig gaat het er over wat dan wel onder 'geweld' verstaan moet worden. Het onderscheid tussen aanvallend en verdedigend geweld duikt weer op. Over aanvallend geweld was men het de vorige keer al eens geworden, maar wat moet men verstaan onder verdedigend geweld? Om de zaak wat concreet te houden concentreert de discussie zich op de attributen die men mee moet nemen. Is een helm bijvoorbeeld verdedigend geweld, dan wel verdedigend *tout court*? Moet men de mensen dus het advies geven om zo'n ding wel of niet mee te nemen. Een aantal mensen vindt helmen agressief en provocerend tot geweld en in die zin zelf te rekenen tot —zij het defensief— geweld. Daar wordt tegen in gebracht dat als men niet *zelf* bepaalt wat agressief is, de ME wel alles als provocatie kan opvatten. In Kalkar had de politie zelfs de stokken van spandoeken, fietspompen en sloten aan de grens ingepikt. Wanneer men die logika volgde zou het hek van de dam zijn. Moet men dan niet meer met spandoeken demonstreren? Menigeen voelt er ook niet voor om zijn of haar fiets te laten jatten. De meerderheid van de vergadering voelt evenmin voor een advies om geen helmen mee te nemen. Als de zaak toch uit de hand zou lopen en mensen worden op hun hoofd geslagen? Die verantwoordelijkheid wil men liever niet.

Of verdedigend geweld nu wel of niet geoorloofd is, men komt er niet uit, *als* men het er al over eens is wat er onder verstaan moet worden. Opnieuw gaan er stemmen op die elke vorm van zelfverdediging afwijzen. De vertegenwoordigsters van een vrouwenbasisgroep gaat dit alles veel te ver; zij eisen het recht op uiting te geven aan je gevoelens: 'Als we onze eigen agressie nou eens niet in de hand kunnen houden?' Ze stellen voor een onderscheid te maken tussen bewust en onbewust geweld. Van te voren kun je afspreken om bewust geweld af te wijzen, maar onbewust geweld is wat anders. Juist *omdat* het onbewust is en je in *blinde* drift terugslaat als de ME aanvalt, heeft het weinig zin om nu (dat wil zeggen bewust) af te spreken om er geen gebruik van te maken. Dat lijkt me alleszins realistisch. Het is moeilijk om tegenover oog en tand, de andere wang te keren. Maar uit de zaal wordt de tegenwerping gemaakt dat mensen die zich niet kunnen beheersen maar niet naar Dodewaard moeten gaan. Dat het gaat om de verantwoordelijkheid voor de hele actie en individueel geweld, al is het verdedigend, ook andere mensen die met de ME liever niets te maken hebben, bij het geweld betreft. Eskalatie is dan niet te vermijden. Rob komt tussenbeide. Het probleem is volgens hem juist dat het om twee soorten verantwoordelijkheid gaat die kontradictoir zijn: 'Aan de ene kant ben je solidair met de uitgangspunt van de actie in zijn totaliteit, maar daarnaast ben je ook

verantwoordelijk voor je konkrete medemens. Wanneer naast je mensen in elkaar geslagen worden is het moeilijk om afzijdig te blijven met een beroep op je verantwoordelijkheid voor de hele aktie.' Dat moet ook een jongen uit Groningen (BAN?) wel erkennen. Hij tracht een kompromis te bereiken door voor te stellen dat de solidariteit met mensen die in elkaar getrimd worden slechts zover mag gaan, dat je met je blote handen de pols van een ME-er pakt. Wat er met honden gedaan moet worden vertelt hij helaas niet.

Aktieplan

Na deze uitgespannen geweldsdiskussie gaat men over tot bespreking van het laatste punt: de aktieplannen van Nijmegen, Amsterdam en de Plangroep. Na kort onderling beraad worden eerst een aantal randvoorwaarden opgesteld waaraan de aktie moet voldoen. De aktievorm mag in geen geval de bevolking van de aktie vervreemden, al is de eerdere doelstelling — steun van de bevolking — niet haalbaar gebleken; de aktie mag niet *alleen* toegespitst zijn op sluiting van de centrale op 18 oktober, al blijft dit wel het doel; de centrale gaat hoogstwaarschijnlijk niet meteen dicht, dus de aktie moet verdere perspectieven open houden; met andere woorden de basisgroepen moeten blijven bestaan. Tenslotte dient er een krachtige besluitvorming te bestaan tijdens de aktie. Vooral met betrekking tot dit laatste punt lopen de standpunten uiteen. Amsterdam, waar de basisgroepen veelal

een sterk steunpunt hebben in de kraakbeweging, voelt zeer weinig voor al te veel vol machten van een eventuele 'leiding'. Sterk anarchisties georiënteerd, zijn ze voor een minimum aan centrale planning of koördinatie en een maximum aan gefragmenteerde, autonome activiteiten. Zweven als een vlinder en steken als een bij, lijkt hun devies. In hun aktieplan heet het: (we willen) 'ook niet ons zelf mond- en aktiedood maken door onszelf in een korset van gelijkheid te dwingen, want daarin passen we allang niet meer'. Een dergelijk koncept biedt volgens hen tevens de beste garantie om zoveel mogelijk een logge konfrontatie met de ME en haar (eventuele) provokaties te vermijden: akties hoeven niet beperkt te worden tot het terrein direkt rond de centrale. Om geweld te voorkomen pleiten zij er in dit verband ook voor om het uitgangspunt van de openbaarheid niet al te rigide te hanteren en tot dogma te verheffen. Juist geheim gehouden, inventieve akties — die overigens alle aan de overeengekomen globale uitgangspunten zouden moeten voldoen — kunnen de geweldsspiraal doorbreken op plaatsen waar de ME geen weet van heeft en dus ook niet aanwezig kan zijn. Vanuit de Gelderse Stroomgroepen wordt tegen deze opvatting verzet aangetekend. Men wijst op het gevaar van avonturisme en vindt dat autonome akties de gecentraliseerde besluitvorming niet mogen doorbreken. De blokkade staat centraal en zou in gevaar kunnen komen, wanneer iedereen maar op eigen houtje akties gaat ondernemen. De aktie mag niet versnipperd worden. Opvallend is dat een oude nijmeegse traditie hier weer om de hoek lijkt te komen kijken, namelijk die van het demokraties centralisme. Dit leninistische model wordt door hen echter wel serieus genomen; dekreten worden niet van bovenaf gedropt, maar in de basisgroepen moeten de beslissingen voorbereid worden, die dan door hun vertegenwoordigers in de algemene vergadering ingebracht worden. Is er zo op demokratiese wijze eenmaal een besluit genomen, dan moet iedereen zich daar dan ook wel aan houden. Een leidinggevende instantie dient voor de uitvoering ervan tijdens de aktie verantwoordelijk te zijn.

Deze sluimerende tegenstelling; waarvan Amsterdam en Nijmegen zoals gewoonlijk de hoofdpolen vormen, zou op de volgende vergadering pas goed tot uitbarsting komen.

Zondag 5 oktober 12.00 uur

Opnieuw is vandaag het Landelijk Overleg in Utrecht bijeengekomen voor wat de laatste algemene vergadering voor 18 oktober moet worden.

De groep die zorg zal dragen voor de technische voorzieningen op het tentenkamp bij het Gat van Hagen laat weten dat het behelpen zal worden. Er zijn maar een paar toiletwagens beschikbaar en men hoopt een waterput te kunnen slaan voor de drinkwatervoorziening. Voor elektriciteit kan niet gezorgd worden. De basisgroepen zullen dus zelf voor de nodige drank, proviand en onderdak moeten zorgen en zelf latrines graven. Amsterdam, dat duidelijk meer met dit bijltje gehakt heeft, neemt in ieder geval een eigen generator mee (onder andere voor de mobiele drukkerij) en een aantal legertenten, die — aan elkaar geschakeld — eventueel als centrale vergaderruimte dienst kunnen doen. Voor de beveiliging van het tentenkamp tegen eventuele knokploegen heeft men nog geen oplossing. Er zullen ten alle tijde genoeg mensen in het tentenkamp achter moeten blijven. Het idee wordt geopperd om de politieagenten die deze dagen niet bij de ME zijn ingedeeld, om bijstand te vragen. Daar gaat men toch maar liever niet op in. Van verschillende kanten wordt aangedrongen op een goede kinderopvang. Amsterdam voelt niets voor enkel een krèche om de kinderen op te bergen. Gevraagd wordt na te denken of ze niet op de een of andere manier bij de aktie betrokken kunnen worden. Zoveel mogelijk praktische informatie zal in een aktie-handboek worden opgenomen, dat tijdens de aktie beschikbaar zal zijn.

Een zeer netelig punt komt nu op de agenda. Een van de essentiële voorwaarden, die op het Plankamp geformuleerd waren wat betreft het al dan niet doorgaan van de aktie, betrof de — minimaal passieve — steun van de (plaatselijke) bevolking. Had de vorige vergadering zich al

niet al te optimistisch over dit punt uitgelaten, vandaag blijkt dat verdere polarisering heeft plaatsgevonden. Zeker van de bevolking in de directe omgeving valt geen steun —zelfs geen passieve— te verwachten. Mede onder invloed van de lokale media is de lauwheid van de mensen overgegaan in antipathie. Men is niet zozeer bang voor de akb, alswel voor 'amsterdamse toestanden'. De bevolking is wel tegen kernenergie, maar de overgang van protest naar verzet vinden velen nog te groot. Daarentegen gaat de landelijke pers steeds meer in op het probleem van de kern-energie zelf, nu duidelijk is geworden dat er —althans van de kant van de aktievoerders geen geweld gebruikt zal worden. Het LEK (Landelijk Energie Komitee, waarin linkse politieke partijen en —ook conservatieve— milieu-groepen verenigd zijn) heeft besloten de aktie op die voorwaarde te steunen. Vanuit de Gelderse Stroomgroepen wordt erkend dat zij ertoe hebben bijgedragen dat de geweldsvraag lange tijd in het centrum van discussie bleef staan, door al te lang de mogelijkheid van een bezetting open te houden. Het gevaar van kriminalisering verdween toen publiekelijk van dit doel werd afgezien. Wel wordt gewezen op het gevaar van provokaties van de kant van de overheid die op een gewelddadige konfrontatie aanstuurt, temeer daar zowel minister van Aardenne als burgemeester Bergh al hebben laten weten ook een blokkade niet te zullen tolereren.

Na de koffie komt het kernpunt aan de orde: het Aktieplan.

Strategie en leiding

Amsterdam en de gelderse Stroomgroepen staan al gauw als kemphanen tegenover elkaar wanneer het gaat om de strategie, maar vooral wanneer het gaat om de beslissings-structuur. Nijmegen wil de organisatie zoveel mogelijk in handen houden van de vertegenwoordigers van de basis-groepen, die tot dan toe de aktie voorbereid hebben en alle kaarten zetten op een centraal geleide blokkade, terwijl Amsterdam zich niet louter op een blokkade wil fixeren, maar bij het tentenkamp het zwaartepunt wil leggen. Van daaruit kunnen dan allerlei verspreide akties opgezet worden ook door mensen die tot dan toe niet bij de voorbereidingen betrokken zijn.

Ook over de status van de blokkade blijkt slechts moeizaam helderheid te krijgen. Moet het een effectieve blokkade worden, die erop gericht is de centrale —al is het maar tijdelijk— lam te leggen? Of slechts een symboliese? In het eerste geval gaat het erom de blokkade zo sluitend mogelijk te doen zijn en geen werknemers er in- of uit te laten. Dan moeten barrikades opgericht worden, waarbij de vraag rijst of deze alleen uit mensen of ook uit ander materiaal moeten bestaan. Rotterdam wil zelf blokkademateriaal meenemen en de hoofdstad wil in ieder geval spullen meenemen die kunnen voorkomen dat politieauto's op de mensen inrijden: 'We hebben wat ervaring met ME-optredens'. Er komt veel kritiek. De blokkade kan niet meer zijn dan symbolies, omdat 'ze' barrikades altijd kunnen opruimen als 'ze' dat willen.

Onenigheid ontstaat ook over de vraag wanneer de aktie precies moet starten. Sib wil de zaterdag gebruiken om eens polshoogte te nemen en het aanwezige tegengeweld bekijken en de vrouwengroep zou graag eerst een eigen stekkie uitzoeken om alvast wat te akklimatiseren. Ook Den Haag wil pas zondag met de eigenlijke aktie beginnen en zaterdag benutten om 'loslopende' mensen (die zich dus niet in een basisgroep hebben voorbereid) op te vangen en voor te lichten. Amsterdam is tegen het maken van al te strakke afspraken over het begin van de blokkade en wil meer overlaten aan de stemming van het moment. Ze moet echter opnieuw bakzeil halen. Rest alleen nog het tijdstip waarop de aktie zondag's een aanvang moet nemen. Vertegenwoordigers van de basisgroep Dodewaard zelf merken op dat verstoring van de zondagsrust in het zwaar gelovige gebied rondom Dodewaard zeker niet in dank zal worden afgenomen. Met het oog op het vroeg invallen van de duisternis wordt desondanks toch besloten om in de vroege ochtend naar de centrale op te trekken.

Het herhaald (of vermeend?) dissidentisme van Amsterdam roept wrevel op. De irritatie die ook de vorige vergaderingen al broeierig in de lucht hing, zal nu spoedig tot uitbarsting

komen. Naar aanleiding van de vraag wat je moet doen met mensen die zich niet aan de afspraak omtrent het aanvangs-tijdstip van de aktie willen houden, wordt het hete hang-ijs van de besluitvorming aan de orde gesteld. Deze moet gezamenlijk zijn en men moet zich openlijk distancieren van mensen die zich daar niet bij neerleggen. Wanneer Amsterdam daar opnieuw vraagtekens bij plaatst en stelt dat er bij hen geen duidelijkheid bestaat wat gezamenlijke besluitvorming nu precies inhoudt, is de vlam in de pan. Ruud uit Nijmegen neemt zijn kans waar om een frontale aanval op Amsterdam te lanceren. Hij vindt het een merk-waardige opvatting over democratie om zich niet bij democraties genomen besluiten neer te leggen: 'Julie bedrijven demagogie, wanneer je het recht opeist op eigen aktie'. Hij neemt de gelegenheid te baat om meteen maar zijn hart te luchten over het optreden van de Amsterdammers tijdens de vorige vergadering die dreigden op te stappen als burgemeester Bergh niet de deur gewezen werd: 'Dat is de chantage van een minderheid'. Amsterdam reageert furieus op deze aantijgingen en eist dat hij zijn woorden terugneemt 'We hadden geen zin om over aktieplannen te discussiëren in aanwezigheid van burgemeester Bergh en wat demagogie betreft, dat heeft meer te maken met jullie starheid dan met onze flexibiliteit'. Ruud krabbelt met tegenzin wat terug, maar blijft het optreden van de Amsterdammers onakseptabel vinden.

Nadat de voorzitter erin geslaagd is de gemoederen wat tot bedaren te brengen kan de discussie eindelijk gaan over het meest cruciale punt: hoe bindend zijn de besluiten die in gemeenschappelijk overleg op het tentenkamp genomen worden? Delft waagt op te merken dat —politikologies gezien— besluiten pas bindend zijn als er sankties aan verbonden zijn. Niet duidelijk is verder wat *gezamenlijke* aktie betekent. In Dodewaard namelijk zijn waarschijnlijk helemaal niet de technische middelen aanwezig om massa-vergaderingen te houden. Wie moeten dan de besluiten nemen over de aktie: wij hier of allen samen in Dodewaard. Opnieuw laat de tegenstelling tussen de twee aktie-hoofdsteden van ons land op, nu over de vraag of er hier vandaag nu *veel* of *zoveel* mogelijk besluiten genomen moeten worden. Amsterdam meent het laatste daar de situatie op het tentenkamp nu nog niet te overzien is. De meerderheid wil zich echter nu reeds tot aktieleiding uitroepen met tamelijk vergaande bevoegdheden. Nu al moeten globale besluiten en randvoorwaarden aangenomen worden, die bindend zijn, dat wil zeggen de kaders aangeven waarbinnen de aktie zich moet afspelen. 'Mensen die zich daar niet aan houden en met andere bedoelingen komen, zijn provokateurs van rechts', voegt Ruud er ten overvloede nog aan toe. Voor een moment ontmoedigd sluit de voorzitter de discussie af met de verzuchting: 'We zijn over-gedemokratiserd. De discussie is absurd, omdat er geen sankties mogelijk zijn tegen mensen die zich in Dodewaard niet aan de besluiten houden.'

Het volgende punt is de verhouding tussen de blokkade en andere akties. Sib brengt het voorstel van Nijmegen in om naast de blokkade alleen akties toe te laten, die de goedkeuring van de basisgroep uit Dodewaard zelf kunnen wegdragen. Men moet de plaatselijke bevolking niet nog verder tegen zich in het harnas jagen en bovendien mag de plaatselijke basisgroep niet de zondebok worden van de akties. Binnen de blokkade zullen geen verdere akties uitgevoerd worden om eskalatie te voorkomen. De Plangroep ontvouwt het plan om van drie kanten naar de centrale op te trekken. Men moet de ME tot op enkele meters naderen, gesprekken aanknopen, stencils uitdelen etcetera. Zenders en portofoons moeten voor de onderlinge verbinding zorg dragen tussen de verschillende blokkadegroepen en het koördinatiecentrum, dat in het tentenkamp ingericht wordt. In Rotterdam is men bezig met het bouwen van een complete FM-zender met een bereik van een kleine zestig kilometer en nog wat kleiner spul. De besluiten in de blokkadegroepen zullen alleen door vertegenwoordigers van de basisgroepen genomen worden: 'Alleen mensen die nu al georganiseerd zijn, hebben recht van spreken. Nieuwe mensen kunnen zich wel bij een basis-groep aansluiten tijdens de aktie.' Bezwaren uit de zaal tegen het uitsluiten van 'ongeorganiseerden' van de besluit-vorming, worden door Rolf, de wat autoritair optredende woordvoerder van de Plangroep, weggewoven. Wij wil zijn

plannetjes kennelijk niet doorkruist zien. De Plangroep geeft toe dat een blokkade hoogstens symbolies kan zijn, wil men ten alle tijde vasthouden aan het principe van geweldloosheid. Ook over de duur van de blokkade kan nu geen besluit genomen worden. De bedoeling is om te beginnen tot maandagmorgen. Daarna moet er een evaluatie plaatsvinden en ziet men wel verder. Alles is afhankelijk van de feitelijke situatie die men ter plaatse aan zal treffen. Het zou overigens al een groot propagandisties sukses zijn, zo men er in zou slagen een aantal dagen alleen maar met de ME oog in oog te staan.

Het is inmiddels half zeven en de marathonvergadering wordt besloten met de vaststelling dat de actie *Dodewaard gaat dicht* in oktober zeker niet afgelopen zal zijn (tenzij natuurlijk de centrale zou sluiten). Wat dat betreft kan de actie in oktober altijd dienen als try-out voor eventuele verdere acties in het voorjaar. 12 oktober komt men nog eenmaal bijeen om de technische punten van de organisatie goed door te nemen.

Het is langzamerhand tijd om de balans op te maken van het functioneren van de akb op dit moment, aan de hand van de konkrete actie *Dodewaard gaat dicht*. Duidelijk moge zijn dat er nauwelijks sprake is van de akb als een monolithies geheel, zoals dat enkele jaren geleden zo fraai heette. Vele stromingen zijn erin verenigd, elk met hun eigen strategie. Dat roept natuurlijk frikties op en leidt regelmatig tot konflikten, wat ook samenhangt met de verbreding die de akb de laatste jaren te zien heeft gegeven. Lag tot aan de acties in 1978 tegen uitbreiding van de ultracentrifuge in Almelo, het monopolie feitelijk bij de stroomgroepen en milieu-organisaties, sinds die tijd is het skala van groeperingen, die actief geworden zijn, enorm verbreed. Zo zijn bijvoorbeeld de vredesbeweging en de kerken gaan deelnemen aan de akb, omdat het verband tussen 'vreedzame' toepassing van kernenergie en kernwapens duidelijk werd en mensen vanuit de Derde-Wereld-beweging, omdat kernenergie een nieuwe dimensie dreigt toe te voegen aan de imperialistische uitbuiting. Ook de vrouwenbeweging laat zich niet onbetuigd, want ook vrouwen zijn — zoals bekend — van atoomstraling niet vrijgesteld. Het organisatorische model van de basisgroepen dat aan de actie *Dodewaard gaat dicht* ten grondslag ligt, is tegelijkertijd oorzaak en gevolg van deze verbreding. Het werd onder meer ontleend aan het voorbeeld van een poging tot geweldloze bezetting van het bouwterrein van een kerncentrale in het Amerikaanse Seabrook. Daar had de voorbereiding van de bezettingsactie plaatsgevonden in zogenaamde 'affinity-groups' volgens anarchistische model uit de spaanse burgeroorlog. Deze groepen opereren tijdens de actie autonoom binnen het van te voren op demokratiese wijze vastgestelde kader en vormen tevens de basis van het besluitvormingsproces binnen het grote geheel.

De voordelen van zo'n model zowel voor als tijdens de actie, zijn evident. Tijdens de actie zelf zijn de activisten niet langer een geatomiseerde massa. Juist op het moment dat het er op aankomt, bijvoorbeeld in een konfrontatie met de ME kunnen elementaire bindingen van affektie en solidariteit

de saamhorigheid van de massa zeer ten goede komen. Maar ook in bredere politieke zin is dit model van een basisdemokratie van niet te onderschatten betekenis. De principes van gelijkheid en openbaarheid zijn niet alleen *moreel* — iedereen heeft het recht om mee te spreken — maar bij uitstek ook *politiek* van de allergrootste betekenis. Doordat iedereen werkelijk bij het besluitvormingsproces betrokken is, wordt het gevaar vermeden dat de uitgangspunten en doelstellingen het exclusieve bezit zijn van enkele 'bonzen'. De standpunten van de beweging krijgen zo een zeer breed draagvlak en de beweging wordt niet afhankelijk van enkele leiders. Het was dan ook opmerkelijk met wat voor zelfvertrouwen en kennis van zaken op de landelijke vergaderingen gediscussieerd werd. Opvallend was verder het groot aantal vrouwen dat actief is.

Het gemiddeld hoge politieke nivo viel ook te beluisteren tijdens een perskonferentie, waar elk lid van de — uitgebreide — Persgroep zeer wel in staat bleek de standpunten van de beweging op een genuanceerde wijze en met veel élan onder woorden te brengen. Er wordt ook naar gestreefd om een formele hiërarchie, met zijn onvermijdelijke monopolisering van kennis en macht, zoveel mogelijk te vermijden. Zo zijn er geen officiële woordvoerders en rouleert bijvoorbeeld het voorzitterschap per vergadering en ook de beginselen van openbaarheid en vrije toegang tot alle 'kommissies' spelen hierbij een voorname rol. Dat alles wil natuurlijk niet zeggen dat binnen de akb geen (politieke) machtsstrijd gaande is. De konflikten tussen, wat ik in het verslag van de voorbereidingsvergaderingen maar gemakshalve tot Amsterdam en Nijmegen gereduceerd heb, gaan over zeer wezenlijke punten. En ook informele hiërarchieën spelen in de akb natuurlijk onvermijdelijk een rol. Tot nu toe lijken de impulsen en initiatieven echter nog steeds van de basisgroepen uit te gaan en worden ze niet van bovenaf gedropt.

Ook aan de invloed van politieke partijen tracht men zich zoveel mogelijk te onttrekken. Men denkt niet in parlementair-demokratiese termen en partijpolitiek wordt geheel buiten de discussies gehouden. Vertegenwoordigers van de politieke partijen zijn hooguit op persoonlijke titel actief in de basisgroepen. Het getuigt dan ook van een klef staaltje partij-opportunisme, wanneer in de Blauwe Engel begin oktober geprobeerd wordt de beweging in het partijpolitieke vlak te trekken door te suggereren dat 'de actie-groepen zich zeer sterk richten tot de Partij van de Arbeid'. De auteur — naast redakteur tevens gewestelijk voorzitter van de PvdA — laat dit vergezeld gaan van nog wat aftands gekat op CDA en VVD. Het is niet het enige staaltje politiek onbenul in het stuk. Wat er bijvoorbeeld van te denken dat burgemeester Bergh (ook PvdA overigens) afgeschilderd wordt als 'gewoon een lieve, aardige, goedwillende man', terwijl even later de uitspraak van hem te lezen valt: 'Voor ons geldt dat iemand die zich met geweld een toegang wil verschaffen tot het terrein geen demonstrant meer is, maar een terrorist.' Wanneer iemand, die zeer goed weet dat van plannen tot een gewelddadige bezetting überhaupt geen sprake is, dergelijke uitspraken meent te moeten doen, kan men moeilijk anders spreken dan van onruststokerij en provokatie. Bovendien is iemand die — zoals reeds eerder gezegd — zijn betoog doorspekt met 'samen, etc.', natuurlijk sowieso niet de aangewezen man om enkel op zijn uiterlijk beoordeeld te worden.

In het hele 'objektieve' verslag van hoor en wederhoor blijken verder voornamelijk autoriteiten en PvdA-bestuurders aan het woord te komen; de standpunten van de actiegroep *Dodewaard gaat dicht* komen nauwelijks aan bod. Maar laten we het maar voor wat het is. Op het moment dat u dit leest, zal de actie rond Dodewaard waarschijnlijk in volle gang zijn of wellicht reeds afgelopen. Mocht de PTT er wonder boven wonder toch in geslaagd zijn om dit blad al voor het weekend bij u in de bus te deponeren, dan lijkt me duidelijk wat u te doen staat: boterhammetjes smeren, de thermofles vullen met koffie, slaapzak gepakt, shaverje in de rugzak en fluks op de fiets naar het Gat van Hagen. Net als toen in Kralingen, want *Dodewaard gaat dicht* is duidelijk.

Pieter-Jan Mol

